

De Woutertje Pieterse Prijs bekroont de mooiste boeken die het afgelopen jaar zijn verschenen. In 2023 zijn er zes boeken genomineerd.

Om leraren te inspireren aan de slag te gaan met actuele én goede kinder- en jeugdboeken, bieden wij lestips bij de genomineerde boeken aan. Dit jaar zijn er lestips voor groep 5 van het basisonderwijs tot en met het tweede jaar van het voortgezet onderwijs.

LESTIPS

VOOR GROEP 7 EN 8 VAN HET BASISONDERWIJS

Deze lessuggesties richten zich op het boek *Mot en de metaalvisser* van Sanne Rooseboom & Sophie Pluim (Uitgeverij Van Goor), een boek dat geschikt is voor kinderen vanaf 10 jaar.

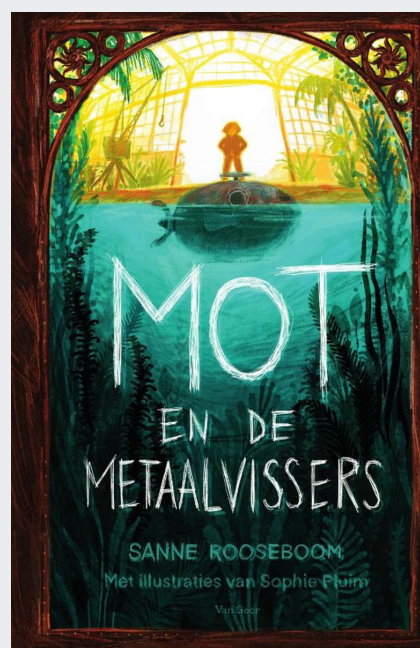
Thema's in dit boek

- moeder-dochter-relatie
- vriendschap
- jezelf zijn
- machtsverhoudingen
- kapitalisme
- actiegroepen
- (klimaat)activisme
- samenleven in de stad
- samenwerken
- onderwaterwereld
- duikboten
- metaal, magneten & roest

Uit het juryrapport

'Een meeslepend verhaal waarin de hoofdpersoon het avontuur van haar leven beleeft.

In het boek worden actie en spanning gecombineerd met maatschappelijke thema's en krijgt de lezer een gelaagde kijk op hoe het is om nu een meisje te zijn.'

Mot en de metaalvisser

Mot is de tegenpool van haar moeder, die haar Vlinder blijft noemen, zoals ze vroeger heette. In de broeierige zomer trekt Mot er alleen op uit in de stad. Als ze een metaalvisser ontmoet, koopt ze zelf ook een magneet om langs het kanaal metaal mee te kunnen vissen. Ze vindt een kleine duikboot die het ook nog eens blijkt te doen en alleen Mot kan hem besturen. Zo begint haar avontuur waarin ze het samen met een groepje activisten opneemt tegen de rijkste man van de stad. Aan het eind van de zomer heeft ze er nieuwe vrienden bij en is de band met haar moeder veranderd.

VLINDER/MOT

TEKST TOT LEVEN BRENGEN (INDIVIDUEEL)

VISUALISEREN

Voorlezen (p. 5-6)

Lees het eerste deel van het voorwoord 'Vlinder/Mot' voor zonder dat je de titel noemt. Eindig bij de illustratie op pagina 6.

Gesprek

Ga hierna in gesprek met de klas:

- waar zou het verhaal over gaan?
- wat staat er te gebeuren?
- over wie gaat het verhaal?
- wat is dit voor persoon?

Het verhaal gaat over Mot, maar haar moeder noemt haar Vlinder. Bespreek het verschil tussen deze twee dieren.

Voorlezen (p. 6-8)

Lees het voorwoord verder uit en bespreek daarna of jullie veronderstelling over het verschil tussen Vlinder en Mot klopt. Wat zijn jullie nog meer te weten gekomen?

Voorlezen (p. 9-12)

Lees hoofdstuk 1 'Guur en gevaarlijk' voor. Tijdens het voorlezen kunnen leerlingen steekwoorden opschrijven van beelden / kleuren / vormen die ze voor zich zien.

Tekenen

Laat leerlingen een illustratie maken van de setting: waar speelt het verhaal zich af?

Tentoonstellen

Hang alle tekeningen op in de klas.

TIP

Het boek *Mot en de metaalvissers* leent zich goed om in zijn geheel voor te lezen in de klas. Het bestaat uit korte hoofdstukken, is beeldend geschreven en is heel geschikt om in gesprek te gaan over allerlei thema's die erin naar voren komen.

Werken aan het vergroten van verhaalbegrip en literaire competentie

Drie dimensies van lezen

Jos Walta (2020) onderscheidt drie dimensies van lezen, die op alle leeftijden en op alle boekensoorten toepasbaar zijn. De drie dimensies hangen samen met het doel dat je hebt bij het lezen. In de '**recreatieve dimensie**' lees je op een passieve manier en geniet je vooral van het lezen. Je leest vooral om lekker te ontspannen. In de '**explorerende dimensie**' lees je om de eigen belevingswereld uit te breiden en op te gaan in de wereld van het verhaal waarvan je zelf deel uitmaakt. In de '**reflectieve dimensie**' tenslotte word je uitgedaagd om na te denken over het verhaal, over de vorm en over betekenis. Dit zijn gelaagde verhalen waar de lezer meer moeite voor moet doen.

Rijke teksten

Boeken in de reflectieve dimensie kun je scharen onder 'rijke teksten'. Erna van Koeven en Anneke Smits (2020) noemen dit boeken om in te (ver)dwalen: 'Dit zijn literaire jeugdboeken over originele, niet voor de hand liggende onderwerpen. Het taalgebruik is doordacht en vernieuwend en er is sprake van een zekere complexiteit waar het gaat om de verhaallijnen [...] Voor veel leerlingen is de ondersteuning van een leraar nodig bij het lezen ervan.' *Mot en de metaalvissers* is hier een goed voorbeeld van.

EEN DUIKBOOT

VERHAAL SCHRIJVEN (INDIVIDUEEL)

FANTASEREN

Voorlezen (p. 63-69)

Lees hoofdstuk 10 'Oud. Klein. Mooi.' voor. In dit hoofdstuk vindt Mot een duikboot tijdens het metaalvissen.

Associëren

Vertel dat de leerlingen gaan verzinnen wat Mot gaat doen met de duikboot. Om een creatief schrijfproces op gang te brengen laat je ze eerst naar aanleiding van wat ze gehoord hebben woorden bedenken:

- wat ziet Mot voor zich?
- wat hoort Mot?
- wat ruikt Mot?
- wat proeft Mot?
- wat voelt Mot?
- wat gebeurt er?

Verhaalverloop

Begeleid de leerlingen om hun verhaal te schrijven. Dit verhaal bestaat uit vier alinea's van elk zeven zinnen. Omschrijf deze een voor een terwijl de leerlingen schrijven:

1. Beschrijf de plek waar jouw verhaal zich afspeelt en wie erin voorkomen. Gebruik je associaties.
2. Omschrijf een probleem.
3. Vertel zo spannend mogelijk wat er nu gebeurt om het probleem op te lossen.
4. Beschrijf hoe het probleem is opgelost en rond je verhaal af.

Wanneer alle alinea's zijn geschreven, geef je de leerlingen tijd om aan te vullen en te herschrijven. Als ze tevreden zijn over hun verhaal schrijven ze het in het net over.

VOORUITGANG

SPOKEN WORD BATTLE (IN GROEPJES)

TOEPASSEN

Voorlezen (p. 140-144)

Lees hoofdstuk 22 'Vooruitgang' voor. In dit hoofdstuk maakt Mot een demonstratie mee tegen Arkon Bolwerd, de 'eigenaar' van de stad.

Zinnen verzamelen

De vraag is wat 'Vooruitgang' is. De demonstranten zien een stad die achteruitgaat, terwijl de handlanger van Arkon allerlei positieve ontwikkelingen benoemt. Laat leerlingen in groepjes beide kanten in kaart brengen. Ze verzamelen hiervoor zinnen uit het hoofdstuk dat is voorgelezen.

Spoken word battle

Met de verzamelde zinnen maakt ieder groepje twee teksten om via 'spoken word' voor te dragen: een vanuit de demonstranten en een vanuit Arkon. Met 'spoken word' kun je een boodschap overbrengen. Je legt nadruk op belangrijke woorden en herhaalt af en toe zinnen. Laat ze dit als een battle opbouwen: ze spreken binnen het groepje tegen elkaar, heen en weer. (Zie voor een voorbeeld de volgende pagina.)

Voordragen

Laat elk groepje een voordracht houden.

ACHTERGROND

Meer rijke voorleesboeken

- *Spinder* (2012) van Simon van der Geest & Karst-Janneke Rogaar, Uitgeverij Querido.
- *Lampje* (2017) van Annet Schaap, Uitgeverij Querido.
- *Gozert* (2020) van Pieter Koolwijk & Linde Faas, Uitgeverij Lemniscaat.
- *Films die nergens draaien* (2021) van Yorick Goldewijk & Yvonne Lacet, Uitgeverij Ploegsma.

Spoken word

Zaïre Krieger is een spoken word artiest. Scan de QR-code voor haar 'Masterklas Spoken Word':

Battle

Voor een voorbeeld van de finale van een Poetry Slam Battle kun je deze QR-code scannen:

Colofon

Deze lestips zijn ontwikkeld door Loes Reichenfeld (LEES met LOES) - www.leesmetloes.nl in opdracht van de Stichting Woutertje Pieterse Prijs.

Scan onderstaande QR-code voor meer lessuggesties bij genomineerde boeken:

De lestips worden aangeboden dankzij de steun van de Brook Foundation en De Versterking.

Bronnen

- Koeven, Erna van & Smits, Anneke (2020). *Rijke taal. Taaldidactiek voor het basisonderwijs*. Amsterdam: Boom.
- Lems, Mariet (2013). *Weten waar de woorden zijn. Een methodiek creatief schrijven*. Hillegom: SAAM uitgeverij.
- Walta, Jos (2020). *Open Boek, handboek leesbevordering*. Eindhoven: De Boekenberg.
- In de serie *Kwestie van lezen* van Stichting Lezen:
 - *Voorlezen op de basisschool* (nr. 3)
 - *Lezen en creatief schrijven combineren op de basisschool* (nr. 13)
 - *De ideale helper* (nr. 18)